

Fehértói Katalin, a kiváló személynévkutató, férjének, Kiss Lajos nyelvész akadémikusnak az emlékére 2005-ben tudományos díjat alapított az alábbi feltételek mellett:

„A **Kiss Lajos-díj** annak a 40 év alatti hazai vagy külföldi kutatónak ítélhető oda, akinek munkássága a magyar névtörténeti (személy- vagy helynévtörténeti) kutatásokat jelentős új tudományos eredményekkel gazdagította. Az odaítélés alapja lehet kiemelkedő értékű tudományos könyv (monográfia, szótár vagy más mű), illetőleg egyenletesen magas színvonalú publikációkban, tanulmányokban megmutatkozó tudományos pálya.”

Indoklásképpen Fehértói Katalin az alábbiakat írta az alapító nyilatkozatba:

„A díjat férjem, dr. Kiss Lajos nyelvész akadémikus emlékére hozom létre, aki a magyar és a szláv nyelvtudomány számos területét művelte, s elsősorban a nyelvtörténet és a lexikográfia terén ért el kiemelkedő eredményeket. Monográfiáiban és a négyszázat meghaladó számú más publikációjában nemcsak elmélyült szakmai ismeretek, hanem széleskörű műveltség, többek között kiterjedt irodalmi tájékozottság és a térképészet iránt érzett vonzalom mutatkozik meg. Munkásságának központi területét a névkutatás, kiváltképpen a történeti helynévkutatás jelentette. Fő műve az öt kiadásban megjelent Földrajzi nevek etimológiai szótára, amely hosszú időre mértéket szab a magyar helynév-etimológiai kutatások számára.

Mivel Kiss Lajos Debrecenben született, iskoláit és egyetemi tanulmányait is ott végezte, s egész életében erősen kötődött szülővárosához, továbbá egyetemi oktatóként is a Debreceni Egyetemen kezdte el tudományos pályáját, és kívánsága szerint utolsó nyughelye is Debrecenben van, a díj gondozását a Debreceni Egyetemre, közelebbről a Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelvtudományi Tanszékére bízom. E döntésemet az is motiválta, hogy én magam is Debrecenben születtem, és ott végeztem alsó és középfokú tanulmányaimat.”

A Kiss Lajos-díj alapító okirata szerint a díj odaítélésére 2 vagy 3 évenként kerülhet sor. A díj alapjául a Fehértói Katalin által erre a célra elkülönített 3 millió forint szolgál, amelyet az éves kamatösszegek folyamatosan növelnek. A díjazottak pénzjutalomként a mindenkori tőke előző évi kamatösszegét kapják meg.

A díjat a kuratórium első ízben 2006-ban osztotta ki, s ezt követően két évenként ítélte oda.

Az első díjazott Tóth Valéria volt, akinek kitüntetésére még maga az alapító, Fehértói Katalin tett javaslatot. Másodiknak Rácz Anita részesült a díjban. A két debreceni helynévkutató után három budapesti személynévkutató – mindnyájan az ELTE oktatói – részesült a kitüntetésben, időrendben: Farkas Tamás, N. Fodor János és Slíz Marianna. Jó szívvel és örömmel állapíthatom meg, hogy az eddigi kitüntetettek a díj odaítélését követően is kiemelkedő értékű tudományos munkát végeztek: egyikük akadémiai doktori fokozatot szerzett, ketten habilitáltak, s együttesen tucatnyinál is több kiváló monográfiát tettek közzé.

A kitüntetettek a magyar névkutatás két kiemelkedő jelentőségű műhelyének képviselői. E tudományos központokban a legutóbbi díjátadás, 2014 óta is igen színvonalas munka folyt. Ebből én itt most csak néhány bizonyítékot említek meg. Az ELTÉ-n kollégáink 2014 őszén a kiváló tanárra és tudósra, Hajdú Mihályra is emlékezve tudományos tanácskozást szerveztek, amelynek anyagát *Magyar névkutatás a 21. század elején* címmel kézikönyvként is használható formában bocsátották közre. A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke pedig a MTA–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoportjával karöltve megjelentette a *Hajdú-Bihar megye helynevei 1.* kötetét, a Hajdúböszörményi és a Hajdúhadházi járás településeinek helynévanyagát. Ezzel egyidejűleg 2015 őszén útjára indult a *Magyar Nemzeti Helynévtár* online adatbázis is, amelynek létrehozására és fejlesztésére 9 tudományos intézmény írt alá közös szándéknyilatkozatot. Őszintén reméljük, hogy e program megfelelő anyagi támogatások révén évtizedes munka árán a magyar tudomány fontos alapértékévé, számos tudományterület meghatározó forrásbázisává válik. Az itt kiragadott példák mellett hosszan sorolhatnánk még a magyar onomasztikának az elmúlt években elért színvonalas eredményeit.

Mindezeket a körülményeket mérlegelve a Kiss Lajos-díj kuratóriuma 2016-ban arra az álláspontra jutott, hogy az elmúlt két év során a magyar történeti névkutatás általában is, és az egyes kutatói teljesítményekre nézve is olyan jelentős eredményeket ért el, hogy ez a díj újbóli odaítélését ebben az évben minden tekintetben indokoltá teszi.

A kuratórium egyhangú véleménnyel úgy döntött, hogy a Kiss Lajos-díjat 2016-ban dr. Póczos Ritának, a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke adjunktusának ítéli oda.